

УДК 336.71:351.863

JEL G21

DOI 10.32782/2617-5940.1.2024.8

Наталія Москаленко

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових ринків та технологій,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3725-2864>
E-mail: NAVIMO@ukr.net

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Анотація. *Мета статті* – дослідження категорії фінансова безпека банку та її взаємозв'язку з економічної безпекою країни. У статті визначено ключові аспекти фінансової безпеки банку, її принципи та фактори, що впливають. **Методи дослідження.** Дослідження ґрунтується на загально-науковому діалектичному методі пізнання, за допомогою якого всі процеси та явища, що відбуваються в банку та банківській системі, розглянуто та досліджено у відношенні з зовнішніми та внутрішніми чинниками, що впливають на його фінансову безпеку. Застосовувалися методи: синтез, узагальнення, порівняння. **Результати.** У статті досліджено поняття фінансової безпеки банку та визначила його ключові характеристики. Упорядковано загрози банку, визначено ендогенні та екзогенні фактори, що впливають на середовище функціонування банку. Автором дано власне визначення фінансової безпеки банку як основи економічної безпеки країни, визначено принципи, згідно з якими банк повинен здійснювати свою діяльність, та описано систему інтегрованої діагностики банківських ризиків, на основі якої банку слід керувати своїми ризиками. Розглянуто законодавчі акти, які визначають новітні детермінанти для формування стратегії фінансової безпеки банків, а саме: Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, Стратегія забезпечення державної безпеки, Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Трансформаційні процеси в банківській діяльності ставлять перед даними фінансовими установами нові проблеми та виклики. Фінансова стійкість та ризик-менеджмент у банках, на думку автора, активно розширюються до поняття фінансова безпека банку, якому і присвячена стаття. Необхідність дослідження цього визначення відповідно до сучасних реалій закономірно спричинить подальшу розробку теорії фінансової безпеки банку. Крім того, активне залучення до банківської діяльності різних фінансових організацій та сфери послуг логічно призведе до розвитку теорії фінансової безпеки банку до теорії фінансової безпеки екосистеми банку, що відповідатиме змінам у банківській сфері.

Ключові слова: фінансова безпека, загрози банківської діяльності, фінансова стабільність, банк, стійкість, ризик, інформація.

Nataliia Moskalenko

Candidate of Economics Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Financial Markets and Technologies,
State Tax University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3725-2864>
E-mail: NAVIMO@ukr.net

CONCEPTUAL ASPECTS OF THE BANK'S FINANCIAL SECURITY

Abstract. *The purpose of the article* is to study the category of financial security of the bank and its relationship with the economic security of the country. The article defines the key aspects of the bank's financial security, its principles and influencing factors. **Research methods.** The research is based on the general-scientific dialectical method of cognition, with the help of which all processes and phenomena occurring in the bank and the banking system are considered and analyzed in relation to external and internal factors affecting its financial security. Methods were used: synthesis, generalization, comparison. **Results.** The article examines the concept of bank financial security and identifies its key characteristics. Threats to the bank are organized, endogenous and exogenous factors affecting the environment of the bank's functioning are defined. The author gave his own definition of the bank's financial security as the basis of the country's economic security, defined the principles according to which the bank should carry out its activities, and described the system of integrated diagnostics of banking risks, on the basis of which the bank should manage its risks. The legislative acts that determine the latest determinants for the formation of the financial security strategy of banks are considered, namely: the Strategy of Economic Security of Ukraine for the period until 2025, the Strategy for Ensuring State Security, the Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine until 2025, the Strategy for the Development of Fintech in Ukraine until 2025. Transformational processes in banking activities pose new problems and challenges to these financial institutions. Financial stability and risk management in banks, according to the author, are actively expanding to the concept of financial security of the bank, to which the article is dedicated. The need to study this definition in accordance with modern realities will naturally lead to the further development of the theory of bank financial security. In addition, active involvement in the banking activity of various financial organizations and the service sector will logically lead to the development of the theory of financial security of the bank to the theory of financial security of the bank ecosystem, which will correspond to changes in the banking sector.

Keywords: financial security, threats of bank activity, financial stability, bank, stability, risk, information.

Вступ. Фінансова безпека є одним із важливих складових успішного функціонування банку. Потреба у постійній підтримці фінансової безпеки обумовлено завданням забезпечення стабільності та досягнення головних цілей. Саме тому питання фінансової безпеки завжди буде актуальним для будь-якого керівника, оскільки ігнорування цієї проблеми часто веде до небажаних результатів.

Необхідність розробки концептуальних засад забезпечення фінансової безпеки банку обумовлена її безпосереднім впливом на економічну безпеку країни. Банківська діяльність нерозривно пов'язана з ризиками, продиктованими як ендегенними, так і екзогенними факторами. Завчасна ідентифікація загроз та причин нестійкості для банків дозволяє підвищити ефективність своєї діяльності, запобігти незворотним негативним явищам та захистити своїх клієнтів. Наявність у банках конструктивних методів підтримки фінансової безпеки зумовлює його стійке функціонування. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розробка науково обґрунтованої теорії фінансової безпеки банку та використання її на практиці з урахуванням специфіки сучасних реалій у світі та нестабільної економічної ситуації в країні зумовленої військовим вторгненням країни агресора.

Літературний огляд. Дослідженню проблем забезпечення економічної та фінансової безпеки у різних сферах присвятили свої роботи такі вчені та економісти: Д. Артеменко, О. Барановський, І. Бланк, Т. Болгар, О. Вовчак, Е. Дмитренко, А. Єпіфанов, М. Єрмошенко, А. Єрмошенко, В. Коваленко та багато інших. Водночас, єдиного підходу з цих питань ще не вироблено.

Враховуючи тривалий процес формування знань про економічну та фінансову безпеку та механізму їх забезпечення, ряд аспектів проблеми потребують подальшого дослідження.

Необхідно, також, зазначити про недостатню кількість наукових і прикладних робіт, в яких розглядається проблематика забезпечення фінансової безпеки під час повномасштабного вторгнення країни агресора.

Мета статті полягає у дослідженні категорії фінансова безпека банку та її взаємозв'язку з економічною безпекою країни, також визначено ключові аспекти фінансової безпеки банку, її принципи та фактори, що впливають.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на загально-науковому діалектичному методі пізнання, за допомогою якого всі процеси та явища, що відбуваються в банку та банківській системі, розглянуто та досліджено у відношенні з зовнішніми та внутрішніми чинниками, що впливають на його фінансову безпеку. Застосовувалися методи: синтез, узагальнення, порівняння.

Основна частина. Нині фінансова безпека набула особливого значення на практиці. Велика кількість різноманітних загроз всім суб'єктам господарювання, а банків особливо, за умови їх реалізації здатні призвести до дестабілізації фінансового сектору та економіки загалом. Така ситуація зумовила звернення до поняття фінансової безпеки як економічної категорії. В економічній літературі складно знайти єдине трактування, проте варто зазначити, що більшість економістів та фінансистів сходяться на думці, що фінансова безпека є певними відносинами щодо формування, розпо-

ділу, перерозподілу та використання коштів у суворій відповідності до законодавства країни. Це зумовлено специфікою банківської діяльності та акумулюванням великого обсягу фінансових ресурсів у банках. Дестабілізація одного з банків може призвести до незворотних економічних наслідків та, безумовно, позначитися на фінансовому стані інших банків.

В дослідженнях, М. Єрмошенка «фінансовою безпекою є такий стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення та в цілому – ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток» [6, с. 39].

Натомість, широке визначення даного поняття дає О. І. Барановський [1, с. 153], застосовуючи при цьому ґрунтовний комплексний підхід: «... фінансова безпека – це:

- важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів;
- ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин [1, с. 153];

- рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектору економіки, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань;

- стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, розрахункової інвестиційної, митно-тарифної та фондової систем, а також системи ціноутворення, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [1, с. 154];

- стан фінансових потоків в економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання;

- якість фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливові можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан наявних і потенційних клієнтів, а також гарантує (у разі потреби) повернення вкладених коштів» [1, с. 155].

Серед вітчизняних науковців у галузі економіки та фінансів немає єдиності думок щодо визначення «фінансова безпека банку». Існують різноманітні підходи до тлумачення цього поняття, означимо основні з них:

Т. М. Болгар, А. О. Єпіфанов вважають, що «фінансова безпека банку – це стан банківської установи, що визначається збалансованістю і стійкістю до впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, здатністю досягати

поставленої мети і формувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення свого стійкого розвитку» [3, с. 98].

С. О. Дмитров вважає, що «фінансова безпека банку – це захист фінансових інтересів банку, його стійкості і фінансового середовища, в якому він функціонує» [3, с. 35].

На думку О. І. Хітріна, фінансову безпеку банку можна визначити як динамічний стан, коли він: 1) юридично і технічно здатний виконувати властиві йому функції; 2) забезпечує захист життєво важливих соціально-економічних інтересів держави і суспільства, господарюючих суб'єктів, громадян від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників та загроз; 3) володіє потенціалом як для якісного, так і для кількісного зростання, має в своєму розпорядженні методи та механізми для реалізації даного потенціалу [16, с. 49].

О. Д. Вовчак вважає, що «банківські установи мають розвивати у своїй діяльності напрямок підтримки фінансової безпеки, формувати стратегію фінансової безпеки, яка має бути узгоджена із загальною конкурентною стратегією банків. Саме цей напрямок у банківській діяльності допоможе запобігти загрозам з боку світових кризових явищ, по-перше, фінансовому ринку та, по-друге, реальному сектору національної економіки» [4, с. 86].

Існує велика кількість підходів та авторських поглядів інтерпретації даного поняття, проаналізувавши їх, можна зробити висновки, що, їх об'єднує спільна риса – це усвідомлення і встановлення важливості фінансової безпеки банківської установи як чинника забезпечення та захисту реалізації національних інтересів, соціально-економічного сталого розвитку всього суспільства.

Акцент на безпеці банку та банківської системи на сучасному етапі економічного розвитку та в умовах військових подій відображається і в нормативно-правових документах які визначають національну безпеку держави та регламентують розвиток фінансового сектору економіки України, ключовими з них є: Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року [11]; Стратегія забезпечення державної безпеки [12]; Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [13]; Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року [14].

Відповідно до Стратегії забезпечення державної безпеки, фінансова безпека забезпечується через виконання наступних заходів: розвиток міжнародного співробітництва в сфері безпеки, боротьба з тероризмом, його фінансуванням, кіберзлочинністю, запобігання розповсюдженню зброї масового знищення, протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних неправним шляхом, та транснаціональній організованій злочинності [12].

Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року передбачає стратегічні напрями, такі як: ефективне регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядових заходів; забезпечення стійкості державних фінансів; підтримка економіки за рахунок кредитування; створення умов для залучення довгострокових ресурсів; підвищення рівня та доступності користування фінансовими послугами, посилення захисту прав інвесторів та кредиторів; підвищення рівня фінансової обізнаності населення та інклюзії;

розвиток інфраструктури ринків капіталу, інтеграція фінансового ринку держави у світовий фінансовий простір; розвиток цифрової економіки; розвиток відкритої архітектури фінансового ринку та оверсайта, розвитку ринку FinTech, цифрових технологій та платформ регуляторів; забезпечення розвитку SupTech&RegTech [13; 8].

Зазначені стратегії та нові виклики у фінансовій сфері становлять підґрунтя переосмислення, виокремлення нових загроз для подальшого розвитку банківської системи.

На нашу думку, фінансова безпека банку є поняттям, яке консолідує фінансову стійкість, фінансову стабільність, ризик-менеджмент банку та банківські гарантії для свої клієнтів та контрагентів. Її можна визначити як комплекс заходів, направлених на забезпечення захисту фінансових ресурсів банку та операцій із ними, а також, банківської інформації від різних загроз і ризиків для підтримки стабільного функціонування банку та його репутації на фінансовому ринку. Виходячи з вищесказаного, в якості основних аспектів фінансової безпеки можна виділити такі:

1. Протидія шахрайству. Включає в себе розробку та активне впровадження ефективних систем контролю та процедур виявлення та запобігання різного роду шахрайства, яке пов'язане з протиправними діями з грошовими коштами, платіжними картками, цінними паперами та іншими банківськими продуктами.

2. Протидія легалізації (відмиванню) доходів та запобігання використанню фінансових ресурсів на фінансування протизаконної діяльності. Вона включає неухильне дотримання законодавства щодо протидії відмивання доходів та фінансуванню тероризму і фінансування зброї масового знищення, а також розробку та впровадження внутрішніх процедур для перевірки клієнтів з метою запобігання використанню банківських ресурсів для протиправних цілей.

3. Забезпечення інформаційної безпеки включає захист персональних даних клієнтів, конфіденційної інформації про банківські операції, а також корпоративну та фінансову інформацію від несанкціонованого доступу, крадіжки, витоку та інших загроз розголошення та розголосу даних.

4. Управління ризиками включає ідентифікацію, аналіз та оцінку потенційних загроз та ризиків банку, які пов'язані безпосередньо з банківською діяльністю, а також розробку та впровадження стратегічних та тактичних рішень для мінімізації ризиків та підтримки стабільної діяльності банку.

Надійне середовище для безпечної діяльності банку формується під впливом ендегенних та екзогенних факторів. До ендегенних чинників можна віднести професійне управління банком, рівень організації внутрішнього контролю у банку, оперативність прийняття управлінських рішень та інші чинники, які формуються у самому банку. До екзогенних факторів можна віднести фактори, визначені Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року [13] та Стратегією розвитку фінтеху в Україні до 2025 року [14], наприклад, політика щодо забезпечення кібербезпеки, управління платіжними ризиками, платіжні інструменти банку та інші.

Наявність різноманітних загроз спричинило необхідність їх упорядкування та класифікації залежно від основного ознаки.

1. За природою виникнення, тобто. залежно від сфери, де вони зародилися: економічні; політичні; соціальні; правові; фінансові.

2. За можливості реалізації, тобто. залежно від ймовірності настання ризикової події: реальні; потенційні.

3. За величиною збитків, тобто. залежно від обсягу фінансових втрат: незначні; значні; катастрофічні.

4. За можливості прогнозування, тобто. залежно від можливості підготовки до реалізації ризику: передбачувані; непередбачувані.

5. За масштабом поширення наслідків, тобто. залежно від залучення різних суб'єктів господарювання до кризової ситуації: точкові; локальні; загальні.

6. За можливості виявлення, тобто. залежно від можливості виявлення загрози: явні; приховані.

Дослідження існуючих класифікацій економічних загроз комерційних банків показала, що вони поділяють на зовнішні та внутрішні. На зовнішні загрози банк вплинути практично не може, але може їх спрогнозувати, а от послабити дію внутрішніх загроз кредитна організація може [8, с. 143].

Подібне впорядкування загроз банку дає можливість їх належним чином виявити та врахувати в своїй діяльності і тим самим підвищити фінансову безпеку та сприяти його стійкості. Крім того, для підтримки стабільності свого функціонування банку слід здійснювати свою діяльність відповідно до ключових принципів, які сприятимуть її підтриманню.

1. Конфідентційність – гарантія збереження та нерозголошення інформації про клієнтів та їх операції, обмеження доступу до банківської інформації всіма можливими способами.

2. Надійність – забезпечення стабільності функціонування банку, підтримання його фінансової стійкості, рентабельності та ліквідності на достатньому рівні.

3. Безпека – забезпечення захисту фінансових ресурсів та банківських інструментів від різноманітних загроз та ризиків.

4. Протидія відмиванню доходів та неухильне дотримання всіх необхідних нормативно-правових актів та перешкоджання здійсненню незаконних операцій за допомогою використання банківських інструментів.

5. Управління ризиками – ідентифікація, аналіз та оцінка ризиків, пов'язаних з банківською діяльністю, оперативне прийняття рішень щодо їх мінімізації та запобігання реалізації.

6. Професіоналізм – залучення до банківської діяльності висококваліфікованих фахівців, які мають необхідні компетенції, знання та навички.

7. Відповідальність – зобов'язання банку перед своїми клієнтами за збереження їх фінансових коштів, а також, за виконання умов укладених договорів.

8. Динамізм – постійний розвиток та вдосконалення своїх продуктів та послуг відповідно до мінливих потреб клієнтів та можливість підтримки конкурентоспроможності на ринку.

Перелічені принципи не є вичерпними, але є обов'язковими для дотримання банками з метою забезпечення належного рівня фінансової безпеки банку. Забезпечення фінансової безпеки банку неможливо розділити із процесом нівелювання банківських ризиків. Кваліфіковане управління ними дозволяє банку балансувати, дотримуючись співвідношення ризик-прибутку.

Однак велике значення для управління ризиками має своєчасне їхнє виявлення та оцінка ймовірності їх реалізації. Основними цілями банку при цьому є: забезпечення сталого розвитку, забезпечення та захист інтересів стейкхолдерів, посилення своїх конкурентних переваг, підвищення ефективності своєї діяльності, зростання довіри клієнтів.

На нашу думку, система інтегрованої діагностики ризиків у банку здатна виявити ризик на стадії його зародження. Ризик може різнитися залежно від різних показників (розмір банку, обсяг активів, кредитна політика, цільова аудиторія клієнтів тощо). У загальному вигляді можна виділити три основні етапи, які циклічні та присутні при застосуванні інтегрованої діагностики ризиків у банку:

1. Етап ідентифікації, на якому проводиться аналіз та опис невідповідності між поточним станом діагностики ризиків та бажаною метою для досягнення в майбутньому, або найкращою практикою управління ризиками. Завданням цього етапу є співвідношення фактичних показників діяльності банку з цільовими. Це може бути досягнуто за допомогою різних інструментів аналізу (анкета, інтерв'ю, дослідження та збирання матеріалів, вивчення можливих IT-рішень).

Етап ідентифікації завершується розробкою заходів щодо згладжування відмінностей між фактичними та цільовими параметрами.

2. Етап прийняття рішень, в межах якого приймається рішення про те, чи банк повинен відповідати найкращій практиці за всіма параметрами, а також обирається один з альтернативних варіантів системи діагностики ризиків. На даному етапі необхідно вибрати сценарій, згідно з яким банк здійснюватиме свою діяльність, а також, визначити стратегічні цілі та встановити параметри, які є обов'язковими для досягнення. Найбільш проблематичним є вибір сценарію, який найкраще дозволить розкрити потенціал банку та нівелювати всі загрози.

Етап прийняття рішень завершується розробкою тактичного плану дій з урахуванням можливостей банку, потреб клієнтів, інтересів стейкхолдерів та економічної ситуації в країні.

3. Етап реалізації, у якому здійснюється впровадження схваленого варіанту. На даному етапі банк формує колектив з реалізації обраного сценарію, а також безпосередньо впроваджує компоненти та системи діагностики ризиків на основі обраних реперних точок, що забезпечить управління ризиками з урахуванням їх ранньої ідентифікації [7, с. 119].

Симбіоз захисту інформації, дотримання законодавства, протидії шахрайству з кваліфікованим та своєчасним управлінням ризиками, що має базуватися на системі інтегрованої діагностики ризиків, сприятиме фінансовій безпеці банку, підвищенню його конкурентоспроможності та привабливості для клієнтів, а також забезпечить його рентабельне функціонування та забезпечить належний рівень фінансової безпеки банку.

Висновки. Сьогодні розвиток фінансових інструментів та цифрових технологій у фінансовій сфері призвели до зростання ризиків та загроз у банках. Поняття фінансова стійкість, фінансова стабільність та ризик-менеджмент не охоплюють повною мірою питання функціонування банку. На наш погляд, консолідуючим поняттям, яке не лише об'єднає перераховані вище

терміни, а й відповідатиме сучасним реаліям, виступає фінансова безпека банку. Варто зазначити, що даному терміну в науковій літературі приділяється недостатньо уваги, але при цьому, інтуїтивно зрозумілий і доступний до сприйняття. Більшість економістів розглядають економічну безпеку, що може повною мірою задовольнити запити економіки. Важливу увагу займає фінансова безпека банку як основу економічної безпеки країни. Це логічно виходить з характерних особливостей банківської діяльності, яка забезпечує циркуляцію фінансових ресурсів в економіці.

У зв'язку з цим дано визначення поняття фінансової безпеки, яке послідовно розкрито у ключових аспектах, що його характеризують. Сучасний банк має

будувати свою діяльність у вигляді створення ефективної системи внутрішнього контролю; забезпечення дотримання законодавства, що регламентує банківську діяльність; впровадження системи захисту інформації про клієнтів та фінансові операції; безперервного управління ризиками на базі системи інтегрованої діагностики ризиків та забезпечення високого професіоналізму своїх співробітників за допомогою належного рівня освіти. Для забезпечення та підтримки фінансової безпеки банку упорядковано загрози банку, а також наведені принципи, згідно з якими банк має здійснювати свою діяльність. Цифрові інструменти повинні бути не тільки цілям реалізації фінансових операцій, а й сприяти мінімізації банківських ризиків.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія: у 2-х т. Т. 2. Безпека фінансових інститутів. Київ : УБС НБУ, 2014. 715 с.
2. Барановський О., Путінцева Т. Формування комплексної програми забезпечення фінансової безпеки комерційних банків. *Світ фінансів*. 2021. № 3 (68). С. 65–79.
3. Болгар Т. М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України : дис... канд. екон. наук : 08.00.08. Дніпропетровськ, 2009. 212 с. С. 98.
4. Вовчак О. Д., Сениш П. М. Зміцнення банківської системи як чинника безпеки фінансової системи держави / *Актуальні питання фінансової безпеки держави* : матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 21 лютого 2014 р.). Харків, 2014. С. 84–87.
5. Гаряга Л. О., Куліш Р. Р. Фінансова безпека банківської діяльності в умовах цифровізації. *Проблеми економіки*. 2019. № 4 (42). С. 163–171.
6. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ : КНТЕУ, 2001. 309 с.
7. Ключко Л. А., Москаленко Н. В. Інновації у сфері банківського бізнесу. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. С. 109–128.
8. Коваленко В. В. Фінансова безпека банків: реалії та перспективи забезпечення. *Економічний форум*. 2022. № 2. С. 141–151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18>
9. Лісняк А. Є. Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 22(2). С. 72–77.
10. Мордань Є. Ю., Журавка О. С., Діденко К. В., Кравченко Я. І. Фінансова безпека банків: сутність та оцінка. *Бізнес-інформ*. 2021. С. 243–251.
11. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Указ Президента України № 347 від 11.08. 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 15.04.2024).
12. Стратегія забезпечення державної безпеки: Указ Президента України № 56 від 16.02.2022 р. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/5264.html> (дата звернення: 15.04.2024).
13. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року: Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 797 від 27.12.2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kl190364> (дата звернення: 15.04.2024).
14. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Сталий розвиток інновацій, кешлес та фінграмотність. Національний банк України, 9 липня 2020 р. URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_fintech2025.pdf (дата звернення: 15.04.2024)
15. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / Єпіфанов А. О., Пластун О. Л., Домбровський В. С. та ін. ; за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
16. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків. *Фінанси України*. 2004. № 11. С. 118–124.

References:

1. Baranovskiy, O. I. (2014). *Filosofija bezpeky: monoghrafija: u 2-kh t. T. 2. Bezpeka finansovykh instytutiv*. Kyiv: UBS NBU. [in Ukrainian]
2. Baranovsky, O., & Putintseva, T. (2021). Formuvannya kompleksnoyi prohramy zabezpechennya finansovoyi bezpeky komertsyinykh bankiv [Formation of a comprehensive program to ensure the financial security of commercial banks]. *Svit finansiv – World of Finance*, vol. 3 (68), pp. 65–79. [in Ukrainian]
3. Bolhar, T. M. (2009). *Finansova bezpeka bankiv v umovakh rynkovoi transformatsii ekonomiky Ukrainy* [Financial security of banks in the conditions of market transformation of Ukraine economy]. (Thesis 08.00.08) [in Ukrainian]
4. Vovchak, O. D., & Senyshch, P. M. (2014). Zmitsnennia bankivskoi systemy yak chynnyka bezpeky finansovoi systemy derzhavy [Strengthening of the banking system as a factor of the security of the financial system of the state]. *Aktualni pytannia finansovoi bezpeky derzhavy: zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* (m. Kharkiv, 21 liutoho 2014 r.). Topical issues of financial security of the state Kharkiv: materials of the International scientific and practical Internet conference, pp. 84–87. [in Ukrainian]
5. Garyaga, L. O., Kulish, R. R. (2019). *Finansova bezpeka bankivskoyi diyal'nosti v umovakh tsyfrovizatsiyi* [Financial security of banking activities in the minds of digitalization]. *Problemy ekonomiky – Economic Problems*, vol. 4 (42), pp. 163–171. [in Ukrainian]
6. Yermoshenko, M. M. (2001). *Finansova bezpeka derzhavy: natsional'ni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [Financial safety of the state: national interests, real threats, provision strategy]. Kyivskiy natsional'nyj torhovel'no-ekonomichnyj universytet, Kyiv. [in Ukrainian]

7. Kliusko, L. A., Moskalenko, N.V.(2019) Innovatsii u sferi bankivskoho biznesu [Innovations in the sphere of banking business]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy* [Collection of scientific works of the University of State Fiscal Service of Ukraine], 2, 109–128. [in Ukrainian]
8. Kovalenko V. V. (2022). Finansova bezpeka bankiv: realiyi ta perspektyvy zabezpechennya [Financial security of banks: realities and prospects of provision]. *Ekonomichnyy forum – Economic Forum*, vol. 2, pp. 141–151. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-2-18> [in Ukrainian]
9. Lisnyak, A. E. (2018). Formuvannya stratehiyi zabezpechennya finansovoyi bezpeky banku [Forming a strategy for ensuring the financial security of the bank]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytet – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 22, 2, 72–77. [in Ukrainian]
10. Mordan, E.Yu., Zhuravka, O. S., Didenko, K.V., & Kravchenko, Ya.I. (2021). Finansova bezpeka bankiv: sutnist ta otsinka [Financial security of banks: essence and assessment]. *Biznes-inform – Business Inform*, vol. 1, pp. 243–251. [in Ukrainian]
11. Decree of the President of Ukraine (2021). Strategy of economic security of Ukraine for the period up to 2025: № 347 of 11.08. 2021. Available at: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (accessed 15.04.2024). [in Ukrainian]
12. Decree of the President of Ukraine (2022). Strategy for ensuring state security. Available at: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/ukazy/5264.html> (accessed 15.04.2024). [in Ukrainian]
13. Decision of the National Commission on valuable papers and the stock market (2019). Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/k1190364> (accessed 15.04.2024). [in Ukrainian]
14. National Bank of Ukraine (2020). Strategy for the development of fintech in Ukraine until 2025. Steel development of innovation, cashless and financial literacy. Available at: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_finteh2025.pdf .(accessed 15.04.2024). [in Ukrainian]
15. Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov : monohrafiia / Yepifanov A. O., Plastun O. L., Dombrovskiy V. S. ta in. ; za zah. redaktsiieiu d-ra ekon. nauk, prof. A. O. Yepifanova. Sumy : DVNZ «UABS NBU», 2009. 295 p. [in Ukrainian]
16. Khytrin O. I. (2004). Finansova bezpeka komertsiiynykh bankiv. *Finansy Ukrainy*. № 11. pp. 118–124. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 17.04.2024